

OLTU, OLUR, NARMAN VE ŞENKAYA İLÇELERİNİN EKOTURİZM POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ YÖNTEMİYLE BELİRLENMESİ¹

Bilim Uzmanı Alparslan TANÇ*

Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
alparslan.tancc@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7191-9434

Dr. Öğr. Üyesi Nilgün SANALAN BİLİCİ

Atatürk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü
nbilici@atauni.edu.tr
ORCID: 0000-0001-2345-6789

ÖZ

Bu günlerde ekoturizm olgusu hem dünyada hem de ülkemizde hızla gelişmektedir. Ülkemizin özellikle doğal, tarihi ve kültürel kaynaklar açısından zengin bir ülke olması ekoturizm olayının gerçekleştirilebilmesi için büyük bir fırsattır. Bu kaynakların verimli ve etkin kullanılabilmesi için tanıtıma ve reklam faaliyetlerine gereken önemi vermeli, ekoturizm prensiplerini oluşturmalı ve uygulamanın geliştirilmesi için plan ve yöntemler geliştirmelidir. Çünkü ekoturizm plansız ve özensiz yapılırsa amacının aksine çevreye ve yapıldığı yöreye ciddi zararlar verebilir. Çalışma alanını Erzurum'un kuzey ilçelerinden Oltu, Olur, Narman ve Şenkaya oluşturmaktadır. Bölge, iklimi, tarihi ve coğrafi konumu sayesinde yapılabilecek ekoturizm faaliyetlerine oldukça elverişlidir. Bu faaliyetlerin bazıları; akarsu turizmi, yayla turizmi, av turizmi, dağ turizmi, botanik turizmi, mağara turizmi, göl turizmi, doğa yürüyüşü, kuş gözlem, kamp turizmidir. Bu çalışmanın amacı, Oltu, Olur, Narman ve Şenkaya ilçelerinin ekoturizm potansiyellerinin belirlenmesi, SWOT analizlerinin yapılması, yerel halkın turizme bakış açısı ve ekoturizme engel olabilecek durumların değerlendirilmesidir. Bölgenin ekoturizm açısından zengin kaynaklara sahip olması, bu kaynakların değerlendirilmesi ve bölgeye katkı sağlaması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, Oltu, Olur, Narman, Şenkaya, Swot Analizi

¹ Bu makale 1. Yazarın Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde savunduğu yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

*Sorumlu Yazar (Corresponding Author)

Geliş (Received) : 26.04.2020

Citation/Atf: Tanç, A, Sanalan Bilici, N. (2020). Oltu, Olur, Narman ve Şenkaya İlçelerinin Ekoturizm Potansiyelinin Swot Analizi Yöntemiyle Belirlenmesi. Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi , 4 (1) , 87-115 .

Kabul (Accepted) : 21.05.2020

Yayın (Published) :30.06.2020

DETERMINATION OF ECOTOURISM POTENTIAL OF OLTU, OLUR, NARMAN AND ŞENKAYA DISTRICTS BY SWOT ANALYSIS METHOD

ABSTRACT

Nowadays, the phenomenon of eco-tourism has had a rapid increase within both our country and the world. Being a rich country in terms of natural, historical and cultural sources, it is an opportunity for our country to host eco-touristic events. In an effort to utilize these sources effectively and efficiently, advertisement and promotion activities should be carried out. In addition, some eco-tourism principles should be adopted and plans and strategies should be formulated in order to improve the administration. Because, if eco-tourism is carried out unmethodically and inattentively, it damages the local and general environment seriously. The working area is Oltu, Olur, Narman and Şenkaya, which are the northern districts of Erzurum. The area is very suitable for ecotourism activities which can be carried out due to its climate, history and geographical location. Some of these activities are; river tourism, highland tourism, hunting tourism, mountain tourism, botanical tourism, cave tourism, lake tourism, nature hiking, bird watching, camping tourism. The aim of this study is to determine the ecotourism potentials of Oltu, Olur, Narman and Şenkaya districts, to conduct SWOT analyses, the perspective of the local population on tourism, and to evaluate the situations that may hinder ecotourism. The fact that the region has ecotourism-rich resources, the evaluation of these resources and their contribution to the region reveals the importance of the study.

Keywords: Ecotourism, Oltu, Olur, Narman, Şenkaya, Swot Analysis

1. GİRİŞ

Günümüzde insanların kitlesel turizm yerine, farklı turizm aktivitelerinin gerçekleştiği yörelere gitmeyi tercih etmelerinin kökeninde, doğaya sahip çıkma düşüncesi ile doğal, kültürel ve geleneksel hayata yönelik bilgileri öğrenmeleri, yöre halkıyla iletişim kurarak yaşantılarını anlamaları ve çeşitli etkinlikleri gerçekleştirerek tatillerini bu yörelerde geçirmek istemeleri yatmaktadır (Kızılırmak, 2006: 185). Zaman içinde gündeme gelen ekoturizm olgusu özellikle 1990'lı yıllarda karşımıza çıkmış ve ülkeye sosyo-ekonomik anlamda gözle görülür şekilde katkı sağlamıştır. Ekoturizm, yerel halk için ekonomik bir kaynak, kırsal alanlarda ikamet eden halk için kültürel etkisi olan ve turist ve halk arasında etkileşim sebebiyle kaynaşmaya tanıklık eden bir turizm türü olarak görülmektedir. Ekoturizmin doğru şekilde oluşturulmuş bir plan

dâhilinde yapılması ülke adına ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel anlamda olumlu katkı sağlayacaktır (Yıldız, 2019: 1).

Bu çalışmada, turizm, ekoturizm ve ekoturist kavramları ele alınmış, ekoturizmin amacı incelenmiştir. Daha sonra araştırma alanı olan Erzurum ili ve Oltu, Olur, Narman ve Şenkaya ilçeleri tanıtılmış ve her bir ilçe coğrafi konumu ve ekonomik açıdan incelenmiştir. Son bölümde, bölgede ekoturizm potansiyeli bakımından birebir görüşmeler yaparak SWOT analizi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında birtakım önerilerde bulunulmuştur.

2. ARAŞTIRMANININ YÖNTEMİ

Çalışma alanının bilgilerini ve kuramsal çerçevesini oluşturabilmek için araştırma konusuyla ilgili çeşitli kaynaklar, kitap, makale, tez, yayınlar, bilgilendirme broşür ve kitapçıklar, ilçenin tanıtım yayınları, internet siteleri incelenerek literatür taranmıştır.

Yapılan saha araştırması sırasında ilçelerin hepsine bizzat gidilerek yöre halkı, esnaf, kamu görevlileri ve idareciler ile yüz yüze görüşme sağlanmıştır. İlçelerde yaşayan yöre halkı, esnaf, kamu görevlileri ve idarecilerin ekoturizm potansiyeli olan yerlerin tespitinde yardımları alınmış ve bu alanlarla ilgili sahip oldukları yöresel ve idari bilgilerden yararlanılmıştır. Katılımcıların seçiminde ise ilk olarak ilçelerin kaymakamlarıyla görüşülmüştür. Daha sonra kartopu tekniği ile konuyla ilgili bilgi sahibi olan kamu çalışanları, esnaf ve yerel halk ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca ikincil kaynaklar ve bizzat yapılan ziyaretler sırasında toplanan veriler derlenmiş Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler SWOT analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir.

3. KURAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Ekoturizm

Ekoturizmin tanımları farklı iki tanımı aşağıda yer almaktadır.

Ekoturizm, kültürel ve doğal kaynakları koruyarak, ziyaretçi sayısı düşük ancak yerel halka iş istihdamı ve sosyal açıdan gelişim sağlayan turizm biçimidir. Başka bir ifade ile

doğal çevre ve turizmi birleştiren bu sırada çevreyi korumakla mesul bir bilinç ile hareket etme esasına dayalı turizm faaliyetidir (Arslan, 2005: 31).

Çevresel ve kültürel değerlerini koruyarak kendine özgü bir kültür oluşturmuş yöre halkı ve kültürüyle bütünleşmeyi sağlayan, yöre halkının kalkınmasına destek olan, ekoturizm hizmeti alan ve bu hizmeti verenlerin buldukları doğaya karşı duyarlı olmalarını sağlayan bununla birlikte doğal dengeyi ve sürdürülebilirliği koruyan turizm çeşidi olarak tanımlanmaktadır (İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 02.08.2019).

Diğer bir tanıma göre ekoturizm; Ekoturizm, çevresel ve kültürel anlayışı, korumaya teşvik eden çevreyle ilgili sürdürülebilir bir turizmdir. Sadece ekoturizm değil tüm turizm çeşitleri, çevresel açıdan sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirilmelidir. (Beeton, 1998: 3).

Ekoturizmin tanımları, doğaya yönelik turizmi vurgulamaktan, hem doğal hem de kültürel hedefleri vurgulamaya dönüşmüştür. Savunucular, ekoturizmin "tüm ülkeler için sosyal ve ekonomik iyileşmeye ulaşmanın pratik ve etkili bir yolunu temsil eden bir ekogelişim modu olduğunu iddia etmektedir (Brandon, 1996: 1).

Ekoturizm, tarım turizmi, doğa turizmi ya da macera turizmi değil, piyasaların yeşillendirilmesi, çevrenin kırılganlığı, daha iyi bilgilendirilmiş yöneticiler ve iyi çevrebilim ile iyi ekonomi arasında yakın bir ilişki olduğunun anlaşılması nedeniyle çok popüler hale gelen eşsiz bir turizm biçimidir. Ekoturizm literatürde birçok farklı şekilde ele alınmıştır, ancak en merkezi boyutlardan biri olan işbirliği dâhil edilmemiştir. Ekoturizm sürdürülebilir olmalı ve dört merkezi aktör grubu, yerel halk, yetkililer, turistler ve turizme katılan şirketler ile işbirliği yapmalıdır (Björk, 2000: 189).

Ekoturizm sektörünün genel yapısını oluşturan gruplar Şekil 1.' de gösterilmiştir.

Kaynak: (Külekcı, 2012: 20).

Şekil 1. Ekoturizm Sektörünün Genel Yapısı

Ekoturizmin amacı, turistlerin istekleri açısından değerlendirildiğinde, doğayı bilmek, görmek, yardım etmek, saygı göstermek ve doğanın değerini bilmek gibi amaçları olduğu görünmektedir. Fakat ulusal ve uluslararası sermaye açısından, ekoturizmin amacı yeni kazanç alanlarıdır. Ekoturizm endüstrisinin varlığı, kullanılacak doğaya ve doğayı kullanacak insanlara bağlıdır. Ancak, ekoturizmin baskın hedef yapısını belirleyen ne doğa ne de turistlerdir. Doğa ve turistler aracılığıyla sermaye biriktirmektir. Ekoturizm ve turizm endüstrisinin diğer amacı, sürdürülebilirlik sorunları olan kitle turizminden dikkati daha az zararlı görünen ekoturizm gündemine kaydırmaktır (Erdoğan ve Erdoğan, 2005: 67).

Kitle turizminden farklı olarak eko turizm, turist sayısını sınırlayarak turizmi on iki aya yaymayı, çevre üzerindeki baskıyı hafifletmeyi, yıkımı düzeltmek yerine önlem almayı ve uzun vadeli bakış açısına dayalı ekonomik politikalar tasarlamayı hedeflemektedir. Ayrıca, ekoturizm ile birlikte turizm kaynaklarını mümkün olan en az zararla gelecek nesillere

aktarmak, turistleri doğa ile bütünleştirmek ve kültürel uyum sağlamak amaçlanmaktadır (Yıldız, 2019: 90).

Dünyada ekoturizm artık keşif amacıyla yapıyorken, ülkemizde son yıllarda gündeme gelmiştir, ancak ekoturizm kapsamı sadece yayla turizmi olarak bilinmektedir. Aslında ekoturizm birçok sosyal ve kültürel faaliyeti içeren bir etkinliktir (Önder ve Polat, 2004: 82).

3.2. Ekoturist

Ekoturist, “takdir, katılım ve duyarlılık ruhu içinde, nispeten doğal özelliklere sahip alanları ziyaret eden bir kişi” olarak tanımlanabilir. Ekoturistler yaban hayatı ve doğal kaynaklardan yararlanırken tüketici anlayışıyla düşünmezler, istihdam ve finansal araçlar oluşturarak yerel halkın ekonomik refahına ve bölgenin korunmasına katkıda bulunurlar (Akay ve Zengin, 2012: 116). Eko-turist istek ve beklentileri açısından, genel turist tipinde dinlenme, eğlence ve aile gibi temel motivasyonların aksine doğal çevre ile ilgili olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ekoturizme motive edici unsurları aşağıdaki Tablo 2.’ de verilmiştir.

Tablo 2. Ekoturizm Motivasyonları			
Motivasyonlar	Sıra	Motivasyonlar	Sıra
Vahşi ve bozulmamış doğa	1	Kültürel faaliyetler	13
Göller ve nehirler	2	Açık eğlenceleri	14
Kırsal alanlar	3	Yerel el sanatları	15
Okyanusu kıyısı	4	Aktif işyeri ortamını değiştirme	16
Basit yaşam biçimleri	5	Kendini yeniden keşfetme	17
Tarihi yerleri ziyaret	6	Tarihi yerler ve parklar	18
Benzer ilgide ki insanlarla tanışmak	7	İndirimli ücretleri	19
Yeni yaşam biçimleri yaşamak	8	Heyecanlar	20
Fiziksel olarak aktif olma	9	Müzeler ve sanat galerileri	21
Dağlar	10	Makul fiyatlarla konaklama	22

Milli ya da bölgesel parklar	11	Hayatın zorluklarından kaçış	23
Sınırlı zamanda çok yeri gezme	12	Maceracı olmak	24
Kaynak: Akay ve Zengin, 2012: 116			

Ekoturizm gezilerinin genellikle, yüksek eğitilmiş, iyi bir gelire sahip, genellikle orta yaşlı, etrafındakilere ziyaret ettikleri yerler hakkında bilgi veren, bilgi alan, fikirlerinde lider olan, gastronomi ve kültürle ilgilenen kişiler tarafından yürütüldüğü belirlenmiştir. Uluslararası ekoturizm yılı çerçevesinde Dünya Turizm Örgütü tarafından Almanya, Kanada, İspanya, İtalya ve İngiltere’de yapılan araştırmalarda; ekoturizm pazarındaki turist profili aşağıdaki gibidir (Küleççi, 2012: 21).

Tablo 3. Tipik Ekoturist Profili	
Yaş	35-45
Cinsiyet	%50 kadın- %50 erkek
Eğitim	%80 üniversite mezunu
Katılım Biçimi	% 60 çift - % 15 aile - %13 yalnız
Seyahat Süresi	8-14 gün
Harcama	Seyahat başına 1000 – 1500 Dolar
Seyahatin Önemli Unsurları	El değmemiş doğa ortamları, yaban hayatı, gözlemciliği, yürüyüş / doğa yürüyüşü
Sonraki Seyahat için Tutumu	Manzara ve doğadan hoşlanma, yeni yerleri, görme, yeni tecrübeler edinme
Kaynak: Küleççi, 2012: 21	

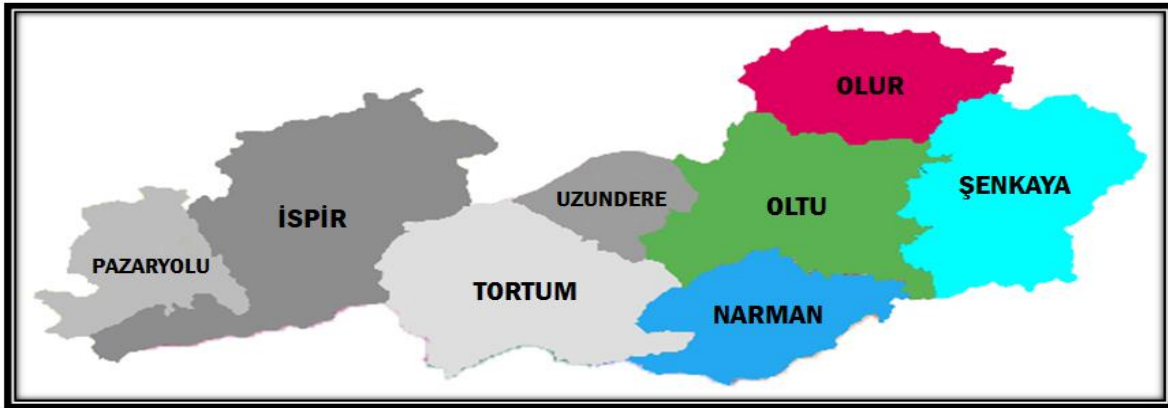
Turizm çeşitleri kişilerin ihtiyaçlarından doğmakta ve turizme yönelen talepler genellikle bu ihtiyaçlar ile belirlenmektedir. Ekoturizmde ihtiyacı belirleyen temel unsurlar doğa ve yerel kültürlerdir. Dünyanın pek çok yerinde ekoturist profili araştırmaları farklı destinasyonların farklı ekoturizm profiline sahip olduklarını göstermektedir. Bu yüzden bir ekoturist kesin olarak tanımlanamaz; fakat yaygın özellikler temeline dayalı belirli bir ziyaretçi olarak varsayılabilir (Kamacı, 2015: 24).

4. ÇALIŞMANIN TEMELİNİ OLUŞTURAN İLÇELER

Çalışmanın temelini oluşturan Erzurum'un Kuzey ilçelerinden; Oltu, Olur, Narman ve Şenkaya şekil 2'de gösterilmiştir. Çalışmanın temelini oluşturan ilçelerin seçerken, Doğu Anadolu bölgesinde olmalarına rağmen Doğu Karadeniz'e yakın oldukları için Karadeniz iklimine ait özellikler taşımaları ve ilçelerin ekoturizme uygun sosyo-kültürel ve doğal varlıklara sahip olmaları göz önünde bulundurulmuştur.

Bu çalışmada, Oltu, Olur, Narman ve Şenkaya ilçelerine yönelik aktif olarak yapılan veya önerilen ekoturizm aktivitelerinin yapıldığı alanlar, ekoturizm çeşitleri yapılan ziyaretler ve literatür çalışmaları ile belirlenmeye çalışılmıştır.

Şekil 2. Çalışmanın Temelini Oluşturan İlçeler

4.1. Oltu

Erzurum il sınırları içerisinde bulunan Oltu, 1380 km²'lik yüz ölçümü ile şehrin en büyük ilçelerinden biridir. Doğusunda Şenkaya, kuzeyinde Yusufeli ve Uzundere, kuzeydoğusunda Olur, batısında Tortum ve güneyinde Narman ilçeleri vardır. Doğu Anadolu Bölgesinin kuzeydoğu kesiminde yer almasına karşın ilçenin yüzölçümünün büyük bir kısmı Doğu Karadeniz Bölgesi sınırlarında kaldığından rakımı düşüktür ve karasal iklimle karşılaşmaz. İlçede yüksek kesimler ve vadi tabanları arasında büyük ölçüde iklim farklılıkları mevcuttur. Bölgede manganez, tuz ve linyit yatakları vardır (Macit ve Köse, 2015: 75).

Oltu ilçe halkının genel ekonomik yapısını hayvancılık, tarım ve madencilik oluşturmaktadır. İklimi dolayısıyla ilçe meyve ve sebze tarımına elverişlidir (Keleş ve Ülker, 1998: 471, 472). Ayrıca ilçe bünyesinde, dünya çapında üne kavuşmuş olan ve günümüz itibarıyla kaynaklarının azlığı ve çıkarılmasının zor olması sebebiyle değerinin her geçen gün arttığı Oltu taşı bulunmaktadır (Erzurum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü a, 10.10.2019). Türkçede “Oltu taşı”, “Erzurum Taşı”, “Kara Kehribar” ve “Sengi Musa” olarak adlandırılır ve Oltu taşı jeolojik bir malzemedir. Kristalleşmeyen kömürün doğasında bulunan çok yoğun mineral benzeri bir maddedir. Genellikle siyah renktedir, ancak kadife-siyah, siyahımsı, gri veya yeşilimsi de olabilir (Kalkan vd., 2012: 2388).

4.2. Olur

Erzurum il merkezine uzaklığı 174 km olan ilçe 820 km²'lik yüz ölçümüne sahiptir. Deniz seviyesinden yüksekliği 1270 metredir. İlçe Doğu Karadeniz ile Doğu Anadolu Bölgeleri arasında kalır ve ender şekilde rastlanan yüzey şekillerine sahiptir. İlçede Doğu Karadeniz iklimi hâkimdir. (Himoğlu, 2015: 959). Doğusunda Göle ve Şenkaya ilçeleri, Batısında Yusufeli ilçesi, Güneyinde Oltu ilçesi ve Kuzeyinde Artvin ve Ardanuç ilçesi bulunmaktadır. İlçenin kuzey ve güney istikametinde sıra dağlar ve bu dağları kesen derin vadiler mevcuttur (Sölemez, 2014: 90).

Halk geçimini genellikle tarımla sağlamaktadır. Tarımın yanı sıra rakımın yüksek olduğu köylerde hayvancılık faaliyetleri de yapılmaktadır. Son dönemlerde ileri gelen arıcılık, balcılık ve Karnavaz Pekmezi üretimi de geçim kaynakları arasında yerini almaktadır (Erzurum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü b, 13.10.2019).

4.3. Narman

İlçe Erzurum'un kuzeyinde yer almaktadır. Batıda Tortum, kuzeyde Olur, güneyinde Horasan ve Pasinler doğusunda Sarıkamış ilçesi bulunmaktadır. 909 km²'lik yüz ölçümüne sahiptir (Himoğlu, 2015: 899). İlçenin ikliminin Erzurum'a göre daha ılıman olması yüksek

dağların arasında kalmasından kaynaklanmaktadır. Don olaylarının çok fazla görülmemesi ile birlikte yaz ayları sıcak ve kurak geçmektedir. Yağışlar genellikle ilkbahar aylarında olmaktadır ve ilçede Karadeniz iklimine benzer bir iklim hâkimdir (Narman Belediyesi, 08.10.2019).

Halkın öncelikli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. İlçe merkezinde olduğu gibi düşük rakımlı bölümlerde tarım ile hayvancılık birlikte yapılmaktadır. Dağlık bölümlerde Arpa ekimi yapılmaktadır. Arıcılık ve bunun yanında küçük çaplı meyvecilik yapılmaktadır (Erzurum Büyükşehir Belediyesi, 08.11.2019).

4.4. Şenkaya

Şenkaya ilçesi, 24768 km²'lik yüzölçümü ile Erzurum'un kuzeydoğusunda Allahuekber dağlarının eteklerinde yer almaktadır. Doğu tarafta Kars'ın Selim ve güneyde Sarıkamış ilçesi ve batıda Oltu, kuzeyinde Olur ilçeleri ile komşudur. İlçede karasal iklim ve Doğu Karadeniz iklimi hâkimdir Yaz ayları rakımın yüksek olduğu yaylalarda serin, düzlüklerde ise sıcak geçmektedir. İlçede bulunan arazilerin büyük bir kısmı mera ve yaylalardan oluşmaktadır (Şenol, 2017: 9,10).

Bölge halkının en önemli gelir kaynaklarını tarım, hayvancılık ve kilim dokumacılığı oluşturmaktadır. Bölgede köklü bir geçmişi olan dokumacılık, ilçe merkezi ve köylerde yapılmaktadır. Kilim başta olmak üzere Goşken Kilimi, halı, yer sergisi, cecim ve şal dokumacılığı yaygın olarak yapılan dokuma çeşitlerindedir. İlçede kilim dokumacılığı özellikle Bardız ve ona bağlı köylerde yaygın olduğundan "Bardız Kilimi" olarak yurt genelinde ün kazanmıştır (Zaimoğlu ve Ergüder, 2005: 104).

5. ARAŞTIRMA ALANININ DOĞAL VE KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

5.1. Oltu İlçesinin Ekoturizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi

Oltu ilçesi, dağları, ormanları, yaylaları, gölleri, dere ve çayları gibi doğal varlıkları, 850 ile 3000 m arasında değişen, değişken topoğrafik yapısı, bünyesinde pek çok bitki ve hayvan barındıran flora ve fauna zenginlikleri, kanyonları ve ilginç jeolojik oluşumları, geleneksel ürünler ve el sanatları ve tarihsel zenginliği ile ekoturizm açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır (Küleççi ve Bulut: 2013: 1).

İlçede mesire alanları ve piknik faaliyetleri oldukça fazladır. Mesir alanların kampçılık faaliyetlerine olanak sağlamaktadır. İlçede bulunan göllerde olta balıkçılığı yapılabilmektedir.

Oltu çayında çeşitli parkurlar belirlenip rafting ve kano aktiviteleri için çalışmalar yapılabilir. İlçede ki yaylaların çoğu kullanılmıyor. Bu gelenek kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya çeşitli destek ve teşviklerle yaylalar yeniden canlandırılıp ekoturizm potansiyeli ortaya çıkarılabilir. İki adet devlet avlağının bulunduğu ilçe avcılık için yeteri kadar turist çekmemektedir. İlçede foto safari ve atlı doğa yürüyüşüne uygun ormanlık alanlar bulunmaktadır. Türkiye'nin her yöresinde yapılan Festivaller Oltu'da da bulunmaktadır. İlçede yapılan festival sayesinde ekonomik ve sosyal alanda gelişmeler yaşanmaktadır. Yapılan bu etkinlik sayesinde farklı illerde ikamet eden insanların ilçe gelmeleri sağlanmaktadır.

Flora ve fauna zenginliği, önemli bir ekoturizm olanağı sunmaktadır. Endemik bitkilerin yanında, araştırma alanının yaklaşık yarısını kaplayan, yaşı ve büyüklüğü nedeniyle ilgi çeken orman varlığı da alanın flora zenginliği açısından önemli bir değeridir. Bunun yanısıra, ilçede bulunan yaban hayvanları alanın önemli fauna zenginliklerini oluşturmaktadır (Küleççi ve Bulut, 2012: 188).

Tablo 4. Oltu İlçesinin Ekoturizm Potansiyeli

Dağ Turizmi	Akdağ, Kırdag
Akarsu Turizmi	Oltu Çayı
Flora- Fauna	Akdağ, Kütüklü Göl, Oltu Havzası
Kamp Turizmi ve Mesire Alanı	Uzunoluk, Akdağ, Şendurak, Kütüklü Göl
Göl Turizmi ve Olta Balıkçılığı	Ayvalı Barajı, Kütüklü Göl

Yayla Turizmi	Perturan Yayla
Atlı Doğa Yürüyüşü	Oltu Bozkırları
Av Turizmi	Sülünkaya Devlet Avlağı, Özdere Devlet Avlağı
Foto Safari	Oltu Bozkırları, Akdağ
Kuş Gözlem	Oltu Bozkırları

Tablo 5. Kültürel ve Tarihi Varlıklar

İlçe	Yemekler	Oyunlar	Kültürel ve Tarihi Yapılar	Festivaller
Oltu	Un Helvası Cağ Kebap Tatar Böreği Keşkah Kesme Aşı Cadi Ekmeği	Nari Delloy Jandarma Temur Ağa	Oltu Kalesi Arslanpaşa Külliyesi Mısri Zinnun Türbesi Rus Kilisesi Oltu Taşı Halk Ozanları	Kırdağ Kültür ve Sanat Şenlikleri

Oltu tarihi ve kültürel varlıklarıyla bölgenin belki de en zengin ilçesidir. İlçede birçok kale vardır. Merkezde bulunan Oltu Kalesi ise ilçenin sembolüdür. İlçede ki Rus Kilisesi, Mısri Zinnun Türbesi ve Arslanpaşa Külliyesi inanç turizmi açısından önemli bir yere sahiptir. İlçede çıkarılan ve işlenen Oltu Taşı Türkiye’de bilinirliği yüksek bir değerdir. İlçe birçok âşık yetiştirmiştir. Bu âşıkları ilçenin tanınmasını sağlamışlardır. En önemli halk ozanı Mevlüt İhsanidir. İlçenin kendine has yaptığı Un Helvası, Cağ Kebap, Tatar Böreği, Keşkah, Kesme Aşı, Cadi Ekmeği yöresel yemekleridir. Bunların yanında ilçede yetişen dut, patates ve ceviz en çok tüketilen yiyeceklerdir. İlçenin bilinen başlıca oyunları Nari, Delloy, Jandarma, Temur Ağadır.

5.2. Olur İlçesinin Ekoturizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi

İlçe doğal güzellikleri bozulmamış ilçelerden biridir. Yüz ölçümü olarak küçük olmasına rağmen ekoturizm potansiyeli oldukça yüksektir. Dağlarda macera sporları için uygun

alanlarda yamaç paraşütü yapılabilir. Bozkırlar kuş gözlem ve flora- fauna için uygundur. İlçede irili ufaklı göller bulunmaktadır. Bu göllerde olta balıkçılığı faaliyetleri yapılabilmektedir. İlçede çok fazla yayla bulunmasına rağmen çok azı hala kullanılmaktadır. Bu yaylalar kampçılık etkinlikleri için elverişlidir. İlçede bulunan Yıldızkaya Mağarası sarkıt ve dikitleriyle mağara turizmi açısından değerlendirilebilir. İlçede bulunan ormanlar birçok aktivite için elverişli olup, atlı doğa yürüyüşleri ve foto safari gibi faaliyetler gerçekleştirilebilir. İlçede iki adet doğa yürüyüşü rotası olarak değerlendirilebilecek rota tespit edilmiştir. Av turizmi yerel halk tarafından bilinse de ekoturistler tarafından bilinmemektedir. İlçede jeotermal alan olduğu için termal turizm değerlendirilebilir. Türkiye'nin her yöresinde yapılan Festivaller Olur'da da bulunmaktadır. İlçede yapılan festival sayesinde ekonomik ve sosyal alanda gelişmeler yaşanmaktadır. Yapılan bu etkinlik sayesinde farklı illerde ikamet eden insanların ilçeye gelmeleri sağlanmaktadır.

Tablo 6. Olur Ekoturizm Potansiyeli

Dağ Turizmi	Akdağ, Pancarlı Tepesi, Horasan Tepesi, Sarıbaba Tepesi, Zamp Dağı
Flora- Fauna	Çataksu Çayı, Akdağ, Beğendik Gölü
Kamp Turizmi ve Mesire Alanı	Akdağ, Ormanağzı, Ulahur Boğazı
Göl Turizmi ve Olta Balıkçılığı	Beğendik Gölü, Alabalık Suyu, Ürünlü Göleti, Olur Deresi, Çataksu Çayı
Yayla Turizmi	Ürünlü Yayla, Uzun Yayla, Dutlu Yayla
Doğa Yürüyüşü	Yolgözler (14-17 km.), Yeşilbağlar (8-10 km.)
Av Turizmi	Akdağ Devlet Avlağı, Kaban Devlet Avlağı
Mağara Turizmi	Yıldızkaya Mağarası
Kuş Gözlem	Olur Bozkırları

Tablo 7. Kültürel ve Tarihi Varlıklar

İlçe	Yemekler	Oyunlar	Kültürel ve Tarihi Yapılar	Festivaller
Olur	Cağ Kebap Mıhlama Bazlama Kuymak Hasuta Kandırif Peyniri	Jandarma Temur Ağa Atabarı	Vank Kilisesi Tahta Camii Pertus (Eğlek) Ören Yeri ve Kalesi Oltu Taşı	Akdağ Kültür ve Sanat Festivali

İlçenin tarihi ve kültürel varlıkları ekoturizm açısından oldukça önemlidir. İlçede ki Vank Kilisesi ve Tahta Cami yine farklı dinlerden insanların ziyaret amaçlı tercih edeceği yapılardır. İlçede bulunan Pertus Ören Yeri ve Kalesi tam bir harabe şehir görüntüsünde olup tarihi bir değere sahiptir. İlçenin kendine has yaptığı Cağ Kebap Mıhlama, Bazlama, Kekik Balı, Kuymak, Hasuta, Kandırif Peyniri yöresel yemekleridir. Bunların yanında ilçede yetişen dut ve ceviz en çok tüketilen yiyeceklerdir. İlçenin bilinen başlıca oyunları Jandarma, Temur Ağa, Atabarıdır.

5.3. Narman İlçesinin Ekoturizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi

Kapadokya'nın popülerliğinin artmasıyla Narman Peri Bacaları da yavaş yavaş tanınmaya başladı. Milyonlarca yılda kendiliğinden oluşan bu Kızıl Periler ilçenin en bilinen güzelliğidir. Bu bölge foto safari için uygundur. Narman Beş Göller irili ufaklı 5 gölden oluşmaktadır. Özellikle yaz aylarında görülmeye değer bu göller, etrafında kampçılık ve doğa yürüyüşleri yapmak için oldukça elverişlidir. İlçede bulunan yüksek dağlar macera sporları için uygundur. Narman da gözlemlenen ve doğa yürüyüşü rotasına uygun olabilecek üç adet rota belirlenmiştir. Narman yaylası kamp turizmi için ideal durumdadır. Kuş göç yolları üzerinde bulunmasından dolayı kuş gözlem için sahalar mevcuttur. Göl turizmi ve av turizmi geliştirilebilir olanaklara sahiptir. Türkiye'nin her yöresinde yapılan Festivaller Narman'da da

bulunmaktadır. İlçede yapılan festival sayesinde ekonomik ve sosyal alanda gelişmeler yaşanmaktadır. Yapılan bu etkinlik sayesinde farklı illerde ikamet eden insanların ilçe gelmeleri sağlanmaktadır.

Tablo 8. Narman Ekoturizm Potansiyeli

Dağ Turizmi	Deve Dağı, Karadağ, Gökdağ, Tellidağı, Büyükdağ, Gaçartidağı, Güllüdağ
Kamp Turizmi ve Mesire Alanı	Narman Yaylası
Doğa Yürüyüşü	Yoldere (9-10,5 km), Dağ Yolu (4,5-6 km), Peri Bacaları (6-8 km)
Göl Turizmi ve Olta Balıkçılığı	Büyük Çay
Yayla Turizmi	Narman Yaylası
Av Turizmi	Ayyıldız Devlet Avlağı
Foto Safari	Peri Bacaları
Kuş Gözlem	Allahuekber Dağları

Tablo 9. Kültürel ve Tarihi Varlıklar

İlçe	Yemekler	Oyunlar	Kültürel ve Tarihi Yapılar	Festivaller
Narman	Çiriş Ayran Aşı Ekşili Dolma Peynir Kuymağı Poğaç Yumurta Pilavı	Erzurum Barları	Peri Bacaları Ethem Baba Türbesi Asker Kabirleri Halk Ozanları	Âşık Sümmani Şenlikleri

İlçede ki Ethem Baba Türbesi yöre halkı tarafından sahiplenilen ve korunan bir türbedir. Çevre illerde ki Müslümanlar ziyaret amaçlı ilçeye gelmektedirler. İlçede Kurtuluş Savaşından

kalma komutan ve asker mezarları bulunmaktadır. İlçe birçok âşık yetiştirmiştir. Bu âşıkları ilçenin tanınmasını sağlamışlardır. En önemli halk ozanı Âşık Sümmanidir. Kendine has yemekleri Çiriş, Ayran Aşısı, Ekşili Dolma, Peynir Kuymağı, Poğaç ve Yumurta Pilavıdır. İlçede yetişen elma ve dut en bilinen meyveleridir. İlçede özellikle bilinen ve em çok oynanan Erzurum Barlarıdır.

5.4. Şenkaya İlçesinin Ekoturizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi

Erzurum'un kuzeydoğusunda yer alan Şenkaya, kendine has yöresel özellikleri dikkat çekmektedir. Ekoturizm faaliyeti olarak ilçenin en önemli kaynağı Allahuekber dağlarının ilçede bulunmasıdır. Bu dağlarda kuş gözlem ve dağ turizminin yapılabilmesi ilçenin potansiyelini artırmaktadır. İlçede bulunan Penek kalesi güzergâhında doğa yürüyüşü olabilecek rota belirlenmiştir. İlçede bulunan Şirankes adı verilen mevki de çim kayağı ve kampçılık aktiviteleri yapılabilmektedir. Türkiye'nin her yöresinde yapılan Festivaller Şenkaya'da da bulunmaktadır. İlçede yapılan festival sayesinde ekonomik ve sosyal alanda gelişmeler yaşanmaktadır. Yapılan bu etkinlik sayesinde farklı illerde ikamet eden insanların ilçeye gelmeleri sağlanmaktadır.

Tablo 10. Şenkaya Ekoturizm Potansiyeli

Dağ Turizmi	Allahuekber Dağları
Kamp Turizmi ve Mesire Alanı	Şirankes
Yayla Turizmi	Soğanlı Yaylası
Av Turizmi	Doğanköy Devlet Avlağı, Gülveren Devlet Avlağı
Doğa Yürüyüşü	Penek Kalesi (12-14 km.)
Kuş Gözlem	Allahuekber Dağları

Tablo 11. Kültürel ve Tarihi Varlıklar

İlçe	Yemekler	Oyunlar	Kültürel ve Tarihi Yapılar	Festivaller
------	----------	---------	----------------------------	-------------

Şenkaya	Cağ Kebap Hıngel Tatar Böreği Kor Kete	Kadın Barları Halaylar	Penek Kalesi Bardız Kilimi Yedi Odalar	Kültür ve Sanat Etkinlikleri Festivali
----------------	--	---------------------------	--	--

Tarihi ve kültürel açıdan zengin olan ilçede birçok kale vardır. Bunların en bilineni Bardız Kalesi Evliya Çelebinin Seyahatnamesinde geçmektedir. İlçede bulunan Venk Kilisesinin çok fazla bilinirliği yoktur. Kilisenin etrafı büyük kayalarla çevrilidir ve tarihi hakkında bilgi bulunmamaktadır. İlçeye özgü örülen Bardız Kilimi ilçenin tanıtımı açısından oldukça önemlidir, Cağ Kebap, Hıngel, Tatar Böreği ve Kor Kete ilçenin yöresel yemekleridir. İlçede en yaygın oyunlar Kadın Barları ve Halaylardır.

6. SWOT Analizine Yönelik Bulgular

Araştırma sahası olarak seçilen ilçeler Erzurum ilinin Kuzey tarafında olup birbirlerine yakın ilçelerdir. Bu nedenle yapılan SWOT analizi kontrol edildiğinde çoğu noktada benzerlikler görülmektedir.

6.1. Oltu Swot Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER

- İlçede ekoturizm için uygun doğal kaynakların bulunması
- İlçenin imajının yeterli olması
- İlçede halkın ekoturizme olumlu bakışı
- İlçede ulaşım imkânlarının yeterli olması
- İlçede konaklama tesislerinin yeterli olması
- İlçede turistlerin temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği mekânların olması
- İlçede kampçılık için uygun yaylaların olması
- İlçenin festival turizmine açık olması

- İlçenin yöresel kültürel varlıklara sahip olması (yemek, oyun, kale vb.)
- İlçede ekoturizme engel olabilecek doğal risklerin bulunmaması

ZAYIF YÖNLER

- İlçede ki halkın ekoturizm konusunda bilinçsiz olması
- İlçede turizm rehberinin olmaması
- İlçede ekoturizme yönelik yatırımların beklenen düzeyde olmaması
- Turistlere hizmet verecek kalifiye elemanın olmaması
- İlçeye yakın merkezlerde daha popüler yerlerin olması

FIRSATLAR

- İlçe halkının turizme sıcak bakması
- İlçenin tarihi açıdan önemli bir yere sahip olması
- İlçenin tanıtımının ve reklamının geçen yıllara göre arttırılmış olması
- İlçede bitki zenginliği olması
- İlçede Oltu Meslek Yüksekokulunun olması
- İlçede Oltu taşı ocaklarının olması
- İlçe halkının ekoturizm faaliyetlerinden ekonomik fayda sağlaması
- İlçede halkının ekoturizmi desteklemesi
- İnsanların ekoturizm talebinin artması

TEHDİTLER

- İlçede çevre kirliliği oluşma riski
- İlçede bitki çeşitliliğinin zarar görmesi
- İlçede yapılacak tesislerin kullanılmama riski olması
- İlçedeki tarihi yapıların tahrip edilmesi
- İlçedeki geleneksel yaşamın bozulması
- İlçeye bilinçsiz ekoturistlerin gelmesi
- İlçede doğal varlıkların zarar görmesi
- İlçe halkının bilinçlendirilmemesi

- İlçede kaçak avlanma riski

6.2. Olur Swot Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER

- İlçede ekoturizm için uygun doğal kaynakların bulunması
- İlçede halkın ekoturizme olumlu bakışı
- İlçede kampçılık için uygun alanların olması
- İlçenin festival turizmine açık olması
- İlçenin yöresel kültürel varlıklara sahip olması (yemek, oyun, kale vb.)
- İlçede ekoturizme engel olabilecek doğal risklerin bulunmaması
- İlçenin ekoturizm için ikliminin uygun olması
- İlçede keşfedilmemiş ekoturizm bölgelerinin olması

ZAYIF YÖNLER

- İlçede ki halkın ekoturizm konusunda bilinçsiz olması
- İlçe imajının zayıf olması
- İlçede ulaşım imkânlarının yetersiz olması
- İlçede konaklama tesislerinin yetersiz olması
- İlçede turistlerin temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği mekânların çok az olması
- İlçede turizm rehberinin olmaması
- İlçede ekoturizme yönelik yatırımların beklenen düzeyde olmaması
- İlçenin tanıtımının ve reklamının yetersiz olması
- İlçeye yakın merkezlerde daha popüler yerlerin olması
- İlçede göçün fazla olması
- Turistlere hizmet verecek kalifiye elemanın olmaması

FIRSATLAR

- İlçenin farklı doğa sporlarına elverişli olması
- İlçede halkın turizme sıcak bakması

- İlçede ekoturizm potansiyelinin yüksek olması
- İnsanların ekoturizm talebinin artması
- İlçe halkının ekoturizm faaliyetlerinden ekonomik fayda sağlaması
- İlçenin bitki zenginliğinden dolayı üretilen kekik balının yüksek kaliteli olması
- Bölgedeki yolları genişletme ve asfalt çalışmalarının yapılması
- İlçede Oltu taşı ocaklarının olması

TEHDİTLER

- İlçede bitki çeşitliliğinin zarar görmesi
- İlçeye bilinçsiz ekoturistlerin gelmesi
- İlçede doğal varlıkların zarar görmesi
- İlçede geleneksel yapının bozulması
- İlçede yapılacak tesislerin kullanılmama riski olması
- Göç nedeniyle kendi kültürünün unutulması
- İlçe halkının bilinçlendirilmemesi
- İlçede çevre kirliliği oluşma riski
- İlçede kaçak avlanma riski

6.3. Narman Swot Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER

- İlçede ekoturizm için uygun doğal kaynakların bulunması
- İlçede halkın ekoturizme olumlu bakışı
- İlçede kampçılık için uygun yaylaların olması
- İlçenin festival turizmine açık olması
- İlçenin yöresel kültürel varlıklara sahip olması
- İlçede ekoturizme engel olabilecek doğal risklerin bulunmaması
- İlçenin dağ turizmi, yayla turizmi, doğa yürüyüşü, av turizmi ve kuş gözlemciliği için uygun alanlara sahip olması

ZAYIF YÖNLER

- İlçede ki halkın ekoturizm konusunda bilinçsiz olması
- İlçenin imajının zayıf olması
- İlçede ulaşım imkânlarının yetersiz olması
- İlçede konaklama tesislerinin yetersiz olması
- İlçede turistlerin temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği mekânların az olması
- İlçede turizm rehberinin olmaması
- İlçede ekoturizme yönelik yatırımların beklenen düzeyde olmaması
- İlçede göçün fazla olması

FIRSATLAR

- İlçe halkının turizme sıcak bakması
- İlçenin tarihi açıdan önemli bir yere sahip olması
- İlçenin tanıtımının ve reklamının geçen yıllara göre arttırılmış olması
- İlçe halkının ekoturizm faaliyetlerinden ekonomik fayda sağlaması
- İnsanların ekoturizm talebinin artması

TEHDİTLER

- İlçede çevre kirliliği oluşma riski
- İlçede yapılacak tesislerin kullanılmama riski olması
- İlçedeki tarihi yapıların tahrip edilmesi
- İlçedeki geleneksel yaşamın bozulması
- İlçeye bilinçsiz ekoturistlerin gelmesi
- İlçedeki doğal değerlerin tahrip
- Göç nedeniyle kendi kültürünün unutulması
- İlçe halkının bilinçlendirilmemesi
- İlçede kaçak avlanma riski

6.4. Şenkaya Swot Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER

- İlçede ekoturizm için uygun doğal kaynakların bulunması
- İlçede halkın ekoturizme olumlu bakışı
- İlçede kampçılık için uygun yaylaların olması
- İlçenin festival turizmine açık olması
- İlçenin yöresel kültürel varlıklara sahip olması (yemek, oyun, kale vb.)
- İlçede ekoturizme engel olabilecek doğal risklerin bulunmaması
- İlçenin dağ turizmi, yayla turizmi, doğa yürüyüşü ve kuş gözlemciliği için uygun alanlara sahip olması

ZAYIF YÖNLER

- İlçede ki halkın ekoturizm konusunda bilinçsiz olması
- İlçenin imajının zayıf olması
- İlçede ulaşım imkânlarının yetersiz olması
- İlçede konaklama tesislerinin yetersiz olması
- İlçede turistlerin temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği mekânların az olması
- İlçede turizm rehberinin olmaması
- İlçede ekoturizme yönelik yatırımların beklenen düzeyde olmaması
- İlçenin tanıtımının ve reklamının yetersiz olması
- İlçede göçün fazla olması

FIRSATLAR

- İlçe halkının turizme sıcak bakması
- İnsanların ekoturizm talebinin artması
- İlçenin kendine has Bardız kiliminin olması

TEHDİTLER

- İlçede çevre kirliliği oluşma riski
- İlçedeki geleneksel yaşamın bozulması

- İlçeye bilinçsiz ekoturistlerin gelmesi
- İlçede doğal varlıkların zarar görmesi
- İlçe halkının bilinçlendirilmemesi
- Göç nedeniyle kendi kültürünün unutulması
- İlçede kaçak avlanma riski

SONUÇ

İnsanların deniz kum ve güneş turizmi yerine, farklı turizm çeşitlerine yönelmesinin nedeni, doğayı tanıma ve doğada yaşama tecrübesi edinmektir. İnsanların farklı yerlere giderek yöre halkını tanıması ve yaşantılarını öğrenmek ve onlarla iletişim kurma arzusu yeni turizm çeşitlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Bölgede özellikle ekoturizme uygun alanların olması araştırmanın amacı bakımından önemlidir. Çalışma sahası Erzurum il sınırlarının kuzey tarafında olmasından dolayı Karadeniz Bölgesinin birçok özelliğini taşımaktadır. Bu yüzden çalışma sahasında Doğu Anadolu Bölgesinin sert karasal ikliminden çok ılıman Karadeniz iklimi görülmektedir. Çalışma sahası içinde yer alan ilçelerin hemen hemen hepsinde Karadeniz'e özgü yaylalar mevcuttur. Araştırma sahasında özellikle dağların, yaylaların, havzaların, ormanların, göllerin, akarsuların olması ekoturizm faaliyetlerine olanak sağlamaktadır. Bu alanlarda, doğa yürüyüşleri, tırmanış, flora- fauna, kuş gözlemciliği, atlı doğa yürüyüşleri, kampçılık ve piknik gibi birçok aktivite yapılabilmektedir.

Bölgede yapılacak ekoturizm faaliyetleri yöre halkına ekonomik olarak katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda sadece birbirleriyle iletişim kuran yöre halkının sosyal ve kültürel açıdan gelişme göstereceği düşünülmektedir. Bu sayede daha girişimci ve sosyal bir kimliğe kavuşacak olan yöre halkı, ekoturizm konusunda yeni fikirler ve yatırımlar yapmak için gelişim gösterebilir. Geçim kaynakları kısıtlı olan yöre halkı için ekoturizm faaliyetleri, halkın ekonomik anlamda rahatlamasına katkı sağlayabilir. Böylece ekonomik ve sosyal anlamda kendini geliştiren yöre halkı göç etme kararından vazgeçecek ve kendilerini ilgilendiren durumlarda daha bilgili ve sağlam kararlar alabileceklerdir.

Oltu- Olur Havzası kuş gözlemciliği için en uygun bölgedir. Çoruh Vadisi ve Oltu Havzası pek çok yırtıcı ve yırtıcı olmayan kuşların göç koridorunda yer almaktadır. Bölgenin tamamı ender görülen bitki, hayvan ve kuş çeşitliliği ile tanınmaktadır. Çalışma alanı, Doğu Anadolu'nu Doğu Karadeniz'e bakan kesiminde yer almakta olup bu bölge ekolojik anlamda geçiş bölgesidir. Araştırma alanı flora ve fauna bakımından oldukça zengindir. Doğal bitki örtüsünün dışında birçok endemik bitkiye de ev sahipliği yapmaktadır. Yerleşim alanının çok olmaması nedeniyle doğal güzellikleri tahrip olmamıştır. Yaşanan farklı iklimler sayesinde hayvan ve bitki çeşitliliği oldukça fazladır. Bu sayede bölgeye yabancı bilim adamlarının sık sık geldiği görülmektedir. Çalışma alanını oluşturan ilçelerin hemen hemen hepsi zengin ürün yelpazesine sahiptir. Bölgede; elma, armut, dut, kiraz, vişne, kızılcık, ayva ve ceviz gibi birçok çeşit meyve yetiştirilmektedir.

Kültürel ve tarihi açıdan bakıldığında ekoturizm açısından oldukça avantajlı bir konuma sahiptir. Ekoturizm faaliyetlerine uygun birçok kültürel ve tarihi varlığa sahip olan bölgede bulunan bazı yapılar, Ethem Baba Türbesi, Arslanpaşa Külliyesi, Rus Kilisesi, Pertus (Eğlek) Ören Yeri ve Kalesi, Tahta Camii (*Tavusker Cami*), Bardız Kalesi ve Venk Kilisesidir.

Bölgede dağlar, tepeler, endemik bitki çeşitliliği, kuş gözlem alanları, hayvan çeşitliliği, yaylalar, göller ve ormanlık alanlar bölgeyi ekoturizm açısından avantajlı duruma getirmektedir. Bölge halkının turizme bakış açısının olumlu olması ve ekoturizm faaliyetlerinden yararlanmak istemesi, halkın yeniliklere açık olduğunu göstermektedir. Bölgede yapılan festivallerle insanların bölgelerine gelmesini sağlamaktadır. İnsanların ekoturizm talebinin artması ve bölgenin de ekoturizme uygun potansiyelinin olması fırsat olarak değerlendirilmektedir. Bölgede gerek doğa ve macera sporlarının yapılabilmesi gerekse bitki ve hayvan çeşitliliği bölgenin en önemli özelliklerinden biridir. Yolların genişliği, güvenliği ve asfalt olması ziyaret süresince rahat bir seyahat olmasını sağlayacaktır.

Çalışma alanı içerisinde yer alan ilçelerde ki halkının ekoturizm konusunda bilinçsiz olması, ilçenin tanıtımında da yatırım faaliyetlerinde de geride kalmasına neden olduğu düşünülmektedir. Olur, Narman ve Şenkaya ilçelerinde ulaşım ve konaklama imkânlarının yetersizliği bölgeyi ekoturizm açısından olumsuz etkilemektedir. Bölgenin tanıtımını yapacak

ve doğru bilgi verecek profesyonel rehberin olmaması bölgenin yeterince tanıtılmamasına neden olmaktadır. Bölgenin fazla bilinmemesinden dolayı yapılacak yatırımların karşılığını alamama riski mevcuttur. Bölgeye gelecek ekoturistler, bilinçsiz hareket ettiği takdirde doğaya, kültürel yapılara zarar vermesi ve çevre kirliliği kaçınılmaz bir sonuç olacaktır. İlçelerde yaşanan göçlerden dolayı nüfusun azalması oluşacak turist yoğunluğunda geleneksel hayatın bozulmasına ve kültür erozyonuna neden olacağı düşünülmektedir.

SWOT analizi sonuçlarına göre ise,

Güçlü Yönler; çalışma alanı doğal, kültürel ve tarihi açıdan bakıldığında ekoturizm açısından oldukça avantajlı bir konuma sahiptir. Bölgede dağlar, tepeler, endemik bitki çeşitliliği, kuş gözlem alanları, hayvan çeşitliliği, yaylalar, göller ve ormanlık alanlar bölgeyi ekoturizm açısından avantajlı duruma getirmektedir. Bölge halkının turizme bakış açısının olumlu olması ve ekoturizm faaliyetlerinden yararlanmak istemesi, halkın yeniliklere açık olduğunu göstermektedir. Bölgede yapılan festivallerle insanların bölgelerine gelmesini sağlamaktadır.

Zayıf Yönler; İlçe halkının ekoturizm konusunda bilinçsiz olması, ilçenin tanıtımında da yatırım faaliyetlerinde de geride kalmasına neden olduğu düşünülmektedir. İlçelerin çoğunda ulaşım ve konaklama imkânlarının yetersizliği bölgeyi ekoturizm açısından olumsuz etkilemektedir. Bölgenin tanıtımını yapacak ve doğru bilgi verecek profesyonel rehberin olmaması bölgenin yeterince tanıtılmamasına neden olmaktadır.

Fırsatlar; İnsanların ekoturizm talebinin artması ve bölgenin de ekoturizme uygun potansiyelinin olması fırsat olarak değerlendirilmektedir. Bölgede gerek doğa ve macera sporlarının yapılabilmesi gerekse bitki ve hayvan çeşitliliği bölgenin en önemli özelliklerinden biridir. Yolların genişliği, güvenliği ve asfalt olması ziyaret süresince rahat bir seyahat olmasını sağlayacaktır.

Tehditler; Bölgenin fazla bilinmemesinden dolayı yapılacak yatırımların karşılığını alamama riski mevcuttur. Bölgeye gelecek ekoturistler, bilinçsiz hareket ettiği takdirde doğaya, kültürel yapılara zarar vermesi ve çevre kirliliği kaçınılmaz bir sonuç olacaktır. İlçelerde yaşanan

göçlerden dolayı nüfusun azalması oluşacak turist yoğunluğunda geleneksel hayatın bozulmasına ve kültür erozyonuna neden olacağı düşünülmektedir.

- Devlet desteğiyle bu 4 ilçenin oluşturduğu bölgeye en az 2 tane konaklama tesisi yapılabilir ve bu tesislerde yöre halkına ekoturizm hakkında konferanslar verilebilir.
- Bölgeye has üretilen yöresel ürünlerin ortak bir pazarda pazarlanabilmesi için yerel yönetimler destek sağlamalıdır. Bardız Kilimi, Oltu Taşı, Kekik Balı, Çağ Kebap, Pestil, Pekmez gibi kaliteli yöresel ürünlere destek vererek fiyatlarının makul hale getirilip yurtiçi ve yurtdışı tanıtımının yapılması gerekmektedir.
- Erzurum merkeze gelen yerli ve yabancı turistler için bölgenin tanıtımının yapılmalı gerekirse gününbirlik ücretsiz turlar düzenlenmelidir.
- Bölgede ilçe derneklerinin, yerel yönetimlerin, tur şirketlerinin ve otellerin temsilcilerinden oluşan bir dernek kurup ekoturizm konusunda araştırmalar ve çalışmalar yapmalıdırlar.
- Bölgede bulunan dağlarda yamaç paraşütü ve balon turizmi için uygun alanlar belirlenmelidir.
- Kış turizmiyle ülke genelinde önemli bir yere sahip Erzurum'un bilinirliği kullanılmalı ve yaz aylarında bu bölgelerde çim kayağı yapılacak alanlar tespit edilip değerlendirilmelidir.
- Yöre halkıyla ortak bir çalışma yaparak bölgede çiftçiliğe uygun alanlar belirlenip gelecek olan ekoturistlerin çiftlik hayatı yaşamasına olanak sağlanmalıdır.
- Alt yapı sistemlerinin planlanması ileriye dönük olası bir turist nüfusu yoğunluğunda yeterli olacak şekilde yenilenip ekoturizme uygun atıkların geri dönüşümünü sağlayacak tesislerin kurulabilir.

KAYNAKÇA

- Akay, Bayram ve Zengin, Burhanettin (2012). “Ekoturizm Kaynaklarının Geliştirilmesi: Doğu Marmara Bölgesi Örneği”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 115-122.
- Arslan, Yunus (2005). “Erdek Ve Çevresinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(13), 29-53.
- Beeton, Sue, (1998), *Ecotourism: A Practical Guide for Rural Communities*, Land links Press, Australia.
- Björk, Peter (2000), “Ecotourism from a Conceptual Perspective, an Extended Definition of a Unique Tourism Form”, *International Journal Of Tourism Research*, 2, 189-202.
- Brandon, Katrina (1996). *Ecotourism and Conservation: A Review of Key Issues*, Environment Department The World Bank, Washington
- Erdoğan, Nazmiye ve Erdoğan, İrfan (2005). “Ekoturizm Betimlemeleriyle İletilenlerin Doğası”, *Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi*, 20(1), 55-82.
- Erzurum Büyükşehir Belediyesi (08.11.2019), <https://www.erkurum.bel.tr/>, adresinden alındı.
- Erzurum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (10.10.2019), <https://erkurum.ktb.gov.tr/>, adresinden alındı.
- Himoğlu, Mücahit (2015). *Tarihe Mührünü Vuran Şehir Erzurum*, Fener Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
- İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (02.08.2019), <https://izmir.ktb.gov.tr/TR-77209/kirsal-turizm---eko-turizm.html>, adresinden alındı.

- Kalkan, Emre, Özgür, Bilici ve Kolaylı, Hasan (2012). "Evaluation of Turkish black amber: A case study of Oltu (Erzurum)", *NE Turkey, International Journal of Physical Sciences*, 7(15), 2387-2397.
- Kamacı, Serkan (2015), *Hakkâri İlinde Ekoturizm Olanaklarının Araştırılması*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 24.
- Keleş, Fevzi ve Ülker, Ahmet (1998), Oltu İçin Gıda Sanayinin Önemi, Geçmişten Geleceğe Oltu ve Çevresi Sempozyumu, 01-03.07.1998, 469-474, Erzurum.
- Kızılırmak, İsmail (2006). "Türkiye’de Düzenlenen Yerel Etkinliklerin Turistik Çekicilik Olarak Kullanılmasına Yönelik Bir İnceleme", *Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 181-196
- Külekçi, Elif Akpınar (2012). *Oltu ve Olur (Erzurum) İlçeleri Doğal ve Kültürel Kaynaklarının Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Külekçi, Elif Akpınar ve Bulut, Yahya (2012). "Erzurum İli Oltu ve Olur İlçelerinde En Uygun Ekoturizm Etkinliğinin Analitik Hiyerarşi Süreci Yöntemi ile Belirlenmesi", *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(2), 175-89.
- Külekçi, Elif Akpınar ve Bulut, Yahya (2013). "Erzurum İli Oltu İlçesi ve Yakın Çevresi Ekoturizm Potansiyelinin SWOT Analiz Yöntemi ile Belirlenmesi", *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 14(1), 1-12.
- Macit, Meryem Gökçe ve Köse, Yavuz Bülent (2015), "Medicinal plants used for folk medicine in Oltu (Erzurum/Turkey)", *Biological Diversity and Conservation*, 8(2), 74-80.
- Narman Belediyesi (08.10.2019), <http://www.narman.bel.tr/>, adresinden alındı.

Önder, Serpil, Polat, Ahmet Tuğrul (2004), “Konya İli Karapınar İlçesi’nin Ekoturizm Yönünden Görsel Kalite Değerlendirmesi ve SWOT Analizi”, *Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 18(33), 80-86.

Sölemez, Süleyman, Olur Mu Olur, Editör: CAN, Cahit, 1. Baskı, Zafer Ofset Matbaacılık, Erzurum.

Şenol, Nergiz Dila (2017), *Erzurum-Şenkaya-Gaziler Yöresi Toprak Özelliklerinin Yersel Değişkenliğinin Haritalanması*, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 9-10.

Yıldız, Onur (2019), *Sürdürülebilir Kalkınma Kapsamında Ekoturizmin Muğla İlinin Ekonomik Kalkınmasına Etkileri*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1-93

Zaimoğlu, Ömer ve Ergüder, Ayşe Aslıhan (2005), “Goşken Kilimleri”, *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 0(14), 103-109.